

der ikke i nærværende Lovforslag er taget noget eller i alt Fald ikke fyldestgørende Hensyn til denne vor Tids ledende Grundtanke. Gaa vi saaledes over til at betragte Enkelthederne deri, saa møder os strax i Forslagets første Paragraph en Udvidelse af Tvangen til eet og under visse Omstændigheder til tvende Aar. Jeg skal nu ikke indlade mig paa at undersøge, om det virkelig vil kunne lade sig gennemføre i Livet, men kun sige, at det er et Tilbagekridt fra den Bane, vi have begyndt at komme ind paa efter den nyere Tids Udvikling, det er et Tilbagekridt fra Loven af 2den Mai 1855, og det er i ethvert Tilfælde en meget betydelig og meget kostbar Udvidelse af Skoletvangen. Jeg kan ikke se rettere end, at det Samme gjælder med Hensyn til den Maade, hvorpaa den høitærede Minister har tænkt sig Ordningen af de Straffebeslæmninger, hvormed man agter at opretholde Skole- eller Undervisningstvangen, nemlig Bødeordningen. Jeg behøver vist ikke at sige, at i og for sig har jeg ikke den Betragtning, at hele dette Bødevæsen eller uveesen kan virke nogenformelt Gavn med Hensyn til Oplysningen, men jeg veed, at jeg i den Henseende har den herkende Mening saaledes imod mig, at det vilde være meget forgjæves at haabe paa, at vi i en nær Fremtid skulde blive ganske fri for dette. Den høitærede Minister udtalte ifjor i sit Foredrag afskillige Tanker, som jeg, om jeg end ikke hilste dem med ublandet Glæde, dog i saa Meget kunde være glad ved og ogsaa føle være i en vis Henseende tilfredsstillende, og deriblandt ogsaa den Tanke, at man mulig kunde gaa til at forandre den Maade, hvorpaa man i kendte Bøgerne, saaledes at man kun der, hvor man havde erhvervet sig en fast Overbevisning om, at Barnets Forsømmelser hidrørte fra enten ond Villie, Sløvhed, Ligegyldighed eller Gjerrighed paa Barnets Arbejdsstraff, at der altsaa til Grund for Forsømmelsen laa en virkelig Forsyndelse imod Barnet — at man kun der anvendte Bødestraffen. Jeg kunde tænke mig, at man paa den Maade enkelte Gange kunde opnaa i det Mindste udvortes, hvad man tilsigter, og at man kunde gjøre det muligt for de Mænd, der have det ingenlunde behagelige Sverv at skulle i den Henseende gjøre Lovens Fordringer Fyldest, nogenlunde at kunne fyldestgjøre denne Pligt, uden at det skulde lægge et altsaa stort Tryk paa deres menneskelige eller Billigheds-Følelse. Men hvorledes kan man virkelig hengive sig til den Tro, at man skulde kunne opnaa at faae den Uvillie bort, som man selv siger har i to Menneskealdere været viist fra Sogneraadene og Kommunalbestyrelsernes Side imod disse Skolebøder, hvorledes tror man at kunne bidrage til at svække denne Uvillie ved den Maade, hvorpaa Lovforslaget vil ordne dette Anliggende? Hvad er „lovlig Grund“? Det er det store Spørgsmaal for dem, der skulle afgjøre det, et Spørgsmaal, som de virkelig ikke kunne afgjøre, uden at de maa

føle, at det sker vilkaarlig, og uden at de maa føle, at det mange Gange maa ske paa en ubillig ja endog uretfærdig Maade. Sygdom — ja det er lovlig Grund, men hvorledes kommer man til at faae en Overbevisning om, at det er virkelig Sygdom, der holder Barnet borte fra Skolen, og hvorledes kan man mene, at Udenfortaaende kunne danne sig en Mening om, at et Barn, som ikke behøver at være sengeliggende, virkelig er saa svagt, at det ikke kan taale enten Veiret eller den lange Skolevei eller i det Hele taget Sædet paa Skolebænken? Hvorledes er det muligt for disse Mænd, der skulle tvinge Skolebøderne frem, at trænge ind i Familiernes Skjød og danne sig en Overbevisning, hvorefter de kunne handle med No? Derfor man vil tage Sagen tilbunds og i dens hele Udstrækning, som man vel burde gjøre, naar man i det Hele vil gaa den Vej, saa maatte man handle, som jeg en Gang har hørt en Præst i Hedeegnen udtale sig for i et Sogneraadsmøde. „Jeg vil ikke vide af, at man kommer og siger, at Barnet er sygt, medmindre man bringer Lægeattest derfor.“ Der blev svaret dertil ganske rolig. „Der er praktiske Vanskeligheder tilstede, og det er, at Lægen bor flere Mile borte, og at der i hele det store Hedesogn kun findes saa Par Heste.“ Men, som sagt, derfor man vil drive det igennem paa den Maade, saa maa man virkelig gaa til at tage Skridtet helt ud. Det maa naturligvis være Medlemmer, som sidde her i Salen, vel bekendt, hvor mangfoldige Ting der kan være, som det er overordentlig vanskeligt at komme under Veir med, om de bør straffes eller ikke straffes. Veed man ikke, at for hele den store fattige Del af Befolkningen gjælder det, at Barnet kun har eet Sæt Klæder og eet Sæt Fodtøj, hvormed det kan møde i Skolen, og at der kommer Tider, hvor det ikke er saa ganske let paa en Dag eller to at afhjælpe de Hindringer for Skolegang, som kunne hidrøre derfra? Hvorledes skal det være muligt for de Mænd, der ere tvungne til at anvende Straf for saadanne saafaldte Forseelser, at gjøre det uden at føle, at de ikke kunne gjøre det uden at gaa altsaa meget imod deres menneskelige og Billigheds-Følelse, og imod Retten med. Men paa den anden Side skal jeg jo ikke negte, at jo stærkere man strammer Tvangen i den Henseende, desto mere giver det mig fra mit Standpunkt det Haab, at Uvillie imod Bødevæsenet efterhaanden bliver større, og desto snarere ville vi vel opnaa at se dette synke ned i sin velfortjente Grav. — Der er dernæst et andet Hovedpunkt, som jeg skal omtale med et Par Ord, og det er Tilsynet, navnlig den nye Indretning, som Lovforslaget tænker sig med Skoleinspektører. Jeg havde ikke Noget i og for sig at indvende mod Tilsyn ved Skoleinspektører, under visse Forhold skulde jeg endog saa tværtimod kunne være med til at ønske og hjælpe et saadant Tilsyn frem, men rigtignok